

Dagens frågor

Sociallön – garanterad levnadsstandard

I mars i år förelades socialnämnden i Stockholms stad ett förslag från nämndens förvaltningschef om införande av normalbelopp – en garanterad levnadsstandard – inom socialhjälp i Stockholm. Normalbeloppet skulle bestå av grundbelopp = samtliga löpande utgifter i normalfallet samt generella tilläggsbelopp, av vilket det viktigaste var hela bostadskostnaden. Inom ramen för detta normalbelopp skulle var och en äga frihet hushålla efter egna önskemål och intressen.

Förslaget innebar enligt tjänsteutlåtandet »fastställandet av en klart uttryckt ekonomisk minimistandard för samtliga stadens invånare». Stockholmarna skulle också upplysas om dessa bidragsbelopp och om socialhjälp som en rättighet genom annonser och broschyrer.

Centerpartiets representant i socialnämnden tillstyrkte genast förslaget, då det »sammanfaller väl med Centerpartiets krav på garanterad minimiinkomst». Han ansåg det dessutom vara en mycket angelägen jämlikhetsfråga. VPK instämde också med förvaltningschefen men ansåg bidragsbeloppen vara för låga. VPK:s förslag till höjningar innebär bl a att 56 000 folkpensionärer i Stockholm finge rätt till bidrag.

Efter diskussion i nämnden bordlades frågan. Dels ville man inhämta såväl socialstyrelsens lagbyrås som stadsjuristens yttrande om lagligheten i förslaget – var en garanterad levnadsstandard en kommunal socialhjälpfråga? – dels ville man ytterligare utreda bland annat relationerna mellan normalbeloppen och skattepliktiga inkomster för olika familjetyper.

Lagbyrån underströk i sitt yttrande att den individuella behovsprövningen och kravet på att hjälpen om möjligt skall bidra till att göra den sökande försörjningsduglig, är de enda villkor som enligt lagen är tvingande.

Under ärendets gång ändrade förvaltningschefen i samråd med lagbyrån sin formulering sålunda »socialhjälp lämnas på grundval av budgetmässigt beräknad minimistandard, som vid förekommande socialhjälpbehov garanteras stadens samtliga invånare». Efter detta förtydligande kom lagbyrån fram till att det ej finns några hinder i lag och författning för ett införande av socialförvaltningens förslag.

Detta förefaller egendomligt, eftersom socialförvaltningen ville undvika just den enligt uppgift förödmjukande behovsprövningen och ersätta den med normalbelopp. Dessa normalbelopp skall alltid inkludera t ex kläder (50 kr

Bidrag till äkta makar eller sammanboende (beräknat basbelopp på 6 500 1971).

Antal barn	Hyra/mån	Bidrag/år	Motsv. arbetsinkomst före skatt, här beräknad att räcka till hyra
2	500-700	21 600	30 000
		24 000	36 000
3	500-700	24 525	36 000
		26 925	40 000
4	700-900	29 850	50 000
		32 250	55 000
5	700-900	33 750	58 000
		36 150	64 000

pr månad) och elström (15 kr pr månad). Vid korttidshjälp och tillfälligt obestånd är det inte säkert att den hjälpsökande behöver klädbidrag. Fastställt bidrag till elström vill man nu alltid betala, även om mottagaren är inneboende, och socialnämnden betalar hela hyran, i vilken elström ingår. Risken för dubbelbetalningar har också framhållits i stadsjuristens yttrande.

Storleken på de föreslagna sociallönerna eller normalbeloppen är intressanta. De visar att låginkomstproblemet inte egentligen är ett låglöneproblem utan en skattefråga, och att detta låginkomstproblem når mycket högt upp i löneklasserna. Två budgetkonsulenter hade oberoende av varandra fått i uppdrag att räkna ut en hygglig minimistandard för olika familjetyper. 465 kr i månaden exkl hyra för en ensamstående och 775 kr för ett par makar, 155 kr för ett barn i åldern 0-9 år, 235 kr för barn i åldern 10-15 år och 285 för 16-19-åringar, verkar inte orimligt, men tabellen med några exempel visar effekterna.

Sociallönen redan för en ensamstående med två barn överskrider vad en postiljon, trafik- eller banbiträde har att disponera för sig och sin familj, när skatten är fråndragen och då har han ändå inte hyran betald, vilket hjälptagaren har. Hyrorna får dessutom bli hur höga som helst, de betalas alltid. Sålunda betalar man nu för fem rum och kök 15 000 kr inom nyproduktionen i en av Stockholms förorter inkl obligatoriskt garage.

Ärendet avgjordes den 5 maj efter förhandlingar mellan folkpartister och socialdemokrater, som gjorde ett gemensamt uttalande och förslag till ett beslut, vilket togs av en majoritet med 6 röster mot 3 m-ledamöters.

Beslutet, som skall tillämpas från den 1 juni 1970 innebär accepterandet av sociallönen som princip men också en praktiskt taget omöjlig balansgång mellan att å ena sidan ge stadens invånare den indexreglerade »budgetmässigt beräknade minimistandard» de har rätt till och om vilken de nu skall upplysas, och en individuell prövning enligt lagen å den andra.

Moderata samlingspartiet gick inte emot en höjning och indexreglering av bidragen utan föreslog t o m en ytterligare höjning på ett par väsentliga punkter, främst den sk privilegieringen för att stimulera till arbete. M-ledamöterna vände sig dock med bestämdhet emot schablonutbetalningar. Noggranna utredningar i varje fall är en förutsättning för att man verkligen skall kunna ge individuell hjälp, som syftar till att göra den hjälpsökande kapabel att själv försörja sig och de sina. En rehabilitering där sådan är möjlig bör vara en gemensam uppgift för den hjälpsökande och socialarbetaren. Detta utesluter förmyndarmentalitet. Skulle sådan ändå finnas är detta ett fel, som bör påtalas. M-ledamöterna underströk också nödvändigheten av en genomgång av långtidsfallen, vilka utgör 15 % av hjälptagarna. En tidigare sådan genomgång visade att människor, som i årtal levat på socialbidrag, kunnat rehabiliteras.

Mot egna intressen

I den knappa marginalsituation, senast 50,5 %, där socialdemokraterna enligt DN-SIFO:s opinionsmätningar befinner sig, har de båda småpartierna framstegspartiet och Kristen Demokratisk Samling (KDS) kommit att bli av visst intresse. Om kommunisterna, som troligt är, icke når över 4 %-spärren kommer den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten i den nya enkammaren att hänga på ett hår. Det skulle rentav kunna gå så att de borgerliga röster, som ginge förlorade till framstegspartiet resp KDS blev avgörande.

Desto mera tillfredsställande är det att framstegspartiet av allt att döma endast ställer upp i kommunalvalen. I skrivande stund är visserligen partiets beslut härom icke definitivt; det har gjorts avhängigt av ett för partiets förhållanden mycket högt satt insamlingsresultat inom en kort tidsfrist. Beloppet - 1 milj kr - tycks vara en självvald spärr; att det skulle nås är så osannolikt att framstegspartiet får anses realiter ha trätt åt sidan. Det skulle ju också ha varit märkligt om dessa mera välme-

ande än politiskt insiktsfulla förkämpar för borgerlig samverkan bidrog till att försvåra de borgerliga partiernas möjligheter att tillsammans vinna valet.

KDS har en annan utgångspunkt. Det vill framstå som ett specifikt kristet idéparti, och dess partiledare Birger Ekstedt har ofta upprepat – även efter svåra valnederlag – att partiet kommit för att stanna. Må så vara. Ett kristet idéparti kan väl behövas i detta land – nu mer än någonsin. Att partiet hittills inte nått längre än till de mellan 1 och 2,5 % oscillerande SIFO-siffrorna beror naturligtvis på vårt partisystems funktion. Ingen väljare vill gärna se sin röst på förhand bortkastad; så kommer dock 4 %-spärren obönhörligen att verka för KDS:s del i höstens val. Därtill har de kristet inspirerade grupperna av ålder starka personliga och organisatoriska förankringar i åtminstone tre av de stora partierna, nämligen moderata samlingspartiet, folkpartiet och socialdemokraterna. Flertalet väljare med särskilt stark kristen orientering kommer därför säkerligen att betrakta KDS:s konkurrens om riksdagsmandaten som en olycka både för demokratiens utveckling och för de kristna idéernas möjligheter att vinna gehör i praktisk politik. Det lär förhålla sig så att $\frac{2}{3}$ – $\frac{3}{4}$ av KDS:s väljare, om partiet icke ställer upp i riksdagsvalen, i stället skulle rösta med något av oppositionspartierna. Man kan då ställa frågan om partiet icke borde visa samma självövertvinnelse som framstegspartiet och nöja sig med att framträda i kommunalvalen. Förmodligen skulle KDS ha bättre möjligheter att vinna förståelse och medinflytande hos en eventuell borgerlig koalitionsregering genom ett sådant beslut än om partiet framhållde i sin än så länge riksdagspolitiskt hopplösa situation. Borde inte för den delen vissa utfästelser i den riktningen kunna ges genom en kontakt med de tre oppositionspartiernas ledningar. Desto större skäl härtill som ett fortsatt socialdemokratiskt regemente hotar att bokstavligen talat bli okristligt; socialdemokraternas politik kan genom influensen från

partiets vänsterextremistiska flygel befaras bli inriktad på att krossa värden, som inte minst för de kristna själva är heliga, t ex familjen. Vad nytta gör det då att KDS etablerar sig som parti bland andra med – såsom förklarats vid dess riksting – Norrlandsfrågan som en av partiets huvudpunkter i valrörelsen? Finns det särskilt kristet inspirerade lösningar på dess problem?

Förtroendekrisen

I början av detta år präglades i några uttalanden från ledande personer inom det enskilda näringslivet uttrycket förtroendekris som beteckning för deras reaktion inför regeringens ekonomiska politik. Allteftersom importöverskottet ökat, valutareserven sjunkit och inflationen blivit allt påtagligare har förtroendekrisen spritt sig. Hr Strängs skattereform, vars förbättring för låginkomsttagarna snart kommer att förtäras av inflationen, har köpts till priset av konfiskatoriska marginalsatser. Den naturliga följderna har blivit att förtroendekrisen också nått tjänstemännens stora massa, som i dov förbittring ser hur regeringen engagerat sig för en klart tjänstemannafientlig politik.

Socialdemokraterna tycks också ha en oroande känsla av förtroendekrisens omfattning. Men reagerar de så, att de öppet redovisar ett effektivt program för återställandet av den ekonomiska balansen? Tydligt otänkbart inför ett snart förestående val. Än mindre ger de tjänstemännen några utsikter till ett åtminstone på längre sikt förbättrat läge. Tvärtom upplyser LO:s talesmän att det nu är dags att slutgiltigt utjämna skillnaderna i sociala förmåner arbetare och tjänstemän emellan – går det inte förhandlingsvägen skall omedelbart lagstiftning tillgripas. Hur det skall gå till utan att den samhällsekonomiska ramen springer i bitar, har inte upplysts.

Nu får man räkna med att LO:s vapenskrammel är ett led i den psykologiska krigföring, som tyvärr blivit ett snart sagt normalt inslag i debatten före en avtalsrörelse. Ingen soppa behöver ätas så het som den kokas, och

att LO tagit till med avsevärd prutmån har hittills blivit klart i varje sluttrond.

Mera oroande är egentligen de obehärskade tonfall, som karakteriserat ett antal ledande LO-mäns förstamajtal evad de berört »förtroendekrisen». Den hos företagare och tjänstemän högst naturliga oron inför en missriktad ekonomisk politik utmålas som resultat av något slags konspiration mellan näringslivets organisationer och de borgerliga partierna. Med dylika fantasier som bakgrund tycks LO-ledarna uppfatta de betänksamma varningarna från ekonomisk och näringspolitisk sakkunskap så som något av ett högförräderi. Att tvivla på regeringens visdom och kloka ledning framstår för dessa socialdemokratiens självkorade ekonomiska experter som höjden av illojalitet. De måste mena att den som har makten också har rätt att kräva förtroende – av alla.

Så långt har vi dessbättre inte kommit i ett enpartiväldes konformism att kritik är otillåten. Men nog är det illavarslande när LO:s andre vice ordförande hotar med att de borgerliga partiernas och näringslivets dolska agitation för att undergräva förtroendet till regeringen skulle kunna leda till en mycket värre allmän förtroendekris mellan företagare och anställda över huvud taget. I det ögonblicket låg han i tonfallen nära en herre som på sin tid brukade slå ner varje kritik genom att sätta stämpeln »Nörgler» och »Miesmacker» på sina motståndare. Han hette Joseph Goebbels.

Fallet Grigorenko

Allt som oftast slipper rapporter om förföljer av oliktankande fram från Sovjetunionen. Många är omöjliga att kontrollera: bara den ena parten blir hörd, och den andra skulle kunna ge fallet en annan belysning. Det beklagliga är att officiella kommentarer är så svåra att tro på. Vad som kommer från kommunistiska partifunktionärer, i vilket land de än hör hemma, skall man inte utan vidare acceptera.

Ett fall som måste betecknas som grov men samtidigt för regimen typisk förföljelse av en

misshaglig person är behandlingen av Peter Grigorenko. Han var officer, gick igenom Frunzeakademien, vilket endast de bästa får tillfälle till, fick Leninorden och blev generalmajor. Men han har vid olika tillfällen uppträtt till försvar för förtryckta minoriteter som Krimtatarerna, eller hävdad Tjeckoslovakiens rätt till sin egen suveränitet, eller försvarat förföljda författare och intellektuella. Han har vågat göra allt detta högt och offentligt. Med andra ord: han har gjort sig misshaglig och måste tystas.

När en man ej uppträtt lagstridigt och ej kan ställas inför rätta skickar säkerhetstjänsten i Sovjetunionen honom till ett sk politiskt sinnessjukhus. Han blir »omhändertagen för sitt eget bästa». Grigorenko sitter nu inspärrad för andra gången och på obestämd tid. Hur han behandlas framgår av utsmugglade dagboksanteckningar, som utan tvivel är autentiska och korrekta. I Sverige har de publicerats i Dagens Nyheter. De ger intryck av en psykisk tortyr, vars avsikt är att knäcka internerna och som säkerligen ofta gör det.

Mindre kända oliktankande behandlas på annat sätt än en generalmajor. Det är fortfarande tillåtet att gå i den ortodoxa kyrkan i Sovjetunionen – fastän det kräver moraliskt mod åtminstone av ungdomar, som vill tänka sig en framtid, att göra det. Man har också rätt att vara muselman, även om ej heller detta uppmuntras. Däremot förföljs av någon anledning baptister. Sedan gammalt har det funnits baptistförsamlingar bl a i Ukraina och i de baltiska staterna. Från dessa smugglas då och då ut avskrifter av deras förtvylade böner om hjälp, riktade till regeringschefen Kosygin, och andra och naturligtvis aldrig besvarade. Deras barn förföljs i skolorna, deras religionsutövning förhindras, aktiva församlingsmedlemmar skickas plötsligt och utan rättegång till arbetsläger.

I de senare kommer till den psykiska tortyr, som vetenskapen om att årtal av oskyldigt lidande väntar, den fysiska misshandel, direkt

eller indirekt, som en fånge får utstå i mer eller mindre hårda läger.

Hur det går till i dessa kan man inhämta ur en i dagarna på svenska utkommen bok av Anatolij Martjenko, *Mitt vittnesbörd* (Norstedts 1970). Författaren har setat ungefär 8 år i fångläger och gör det fortfarande, nu för »förtal av Sovjetunionen». Han har berättat hur han själv och andra behandlats, en fruktansvärd skildring av primitiv grymhet. Man undrar om allt kan vara sant. Två skäl talar för detta. Ett är att Sven Vallmark gjort översättningen, och en sådan kännare av ryska förhållanden bör ha haft tillräckligt många kontrollmöjligheter. Ett annat är att Martjenkos manuskript, liksom Grigorenkos, cirkulerat på den underjordiska litterära marknaden i Sovjetunionen. Denna är allt för farlig att befatta sig med för att falsifikat skulle vara gångbara.

Sanningen om hur den kommunistiska verkligheten kan gestalta sig måste vara en svår läsning för entusiastiska vänsteranhängare. Ingen risk föreligger alltså för att boken skall rekommenderas i svensk TV.

Fortsatt skövling?

Regeringen Palmes nyligen fattade beslut att inte bygga ut Vindelälven gav – som påpekats i bl a *Svensk Tidskrift* – onekligen intryck av omvändelse under galgen. Vändan bakom socialdemokratins ställningstagande har sedermera framgått rätt klart. Den berodde knappast på någon större omsorg om den norrländska miljön utan var mest partitaktiskt be-tingad. LO hade ju yrkat på en utbyggnad.

Vindelälven är alltså räddad – nu gäller det Kalixälven och Kaitumprojektet. Regeringens planer på att genom tunnlar överföra vatten från Kaitum genom Sjaunja – även kallad Europas sista vildmark – till Lule älv och att bygga ut Kalixälven har väckt stor oro bland dem som känner ansvar för vår miljö. Hr Palme möttes på sin för en tid sedan företagna norrländska resa av demonstrationer mot så-

dana ingrepp i naturen. Enligt tidningsuppgifter gjorde han sitt bästa för att springa ifrån demonstranterna och lyckades. Den framgången kanske gladdde honom. Men den sakliga kritiken kan han inte springa ifrån. Statsministerns påstående att en utbyggnad av övre delen av Kalixälven och ödeläggelsen av ett stort naturvårdsområde skulle bli en »livsinjektion till Kalixbygden» bör tas för vad det är, dvs »ein laut klingendes Nichts». Ty de som får sysselsättning är de ambulerande vattenrallarna, inte bygdens folk, utom i viss mån under själva utbyggnadsperioden.

Folkpartiledaren Gunnar Helén har – också i samband med en norrlandsresa – sagt klart nej till Kaitumprojektet. Han understryker med rätta nödvändigheten från naturvårdssynpunkt att Sjaunja-området bevaras opåverkat. Ifråga om Kalixälven har hans parti ännu inte tagit ställning. Det hade varit värdefullt om hr Helén kunnat lämna ett lika otvetydigt besked också på denna punkt. Emellertid talar det mesta för att man inom oppositionen kan uppnå enighet i dessa viktiga frågor, vilket vore mycket betydelsefullt.

Med spänning avvaktas nu naturvårdsverkets agerande. Detta verk motsatte sig en exploatering av Vindelälven. Vågar man förvänta en gentemot regeringen lika självständig hållning även i fortsättningen?

Vad det gäller är att rädda det vi har kvar av orörd norrländsk natur. Men också någonting mycket mer. Det gäller att skapa en radikalt annorlunda inställning till vår miljö än den som regeringen alltfört omfattar. Det gäller att beakta ansvaret inför kommande släkten. Det måste äntligen bli ett slut på skövlingen av oersättliga naturvärden under den kortsiktiga materialismens täckmantel.

Det fanns optimister som vid beskedet om Vindelälvens bevarande uttryckte förhoppningen att detta var en avgörande vändpunkt i miljöpolitiken. Om det vore så väl. Men regeringens planer på Kaitum-projektet och exploateringen av Kalixälven avslöjar obarmhär-

tigt att någon djupgående miljöpolitisk omprövning ännu inte gjorts från det hållet. Trots det positiva beslutet om Vindelälven kvarstår därför hotet mot den norrländska miljön.

Silkessnöret till Per Stjernquist

Rektorsvalet vid universitetet i Lund, som förrättades i slutet av april, fick en uppseendeväckande, men knappast häpnadsväckande utgång. Professor Per Stjernquist besegrades av sin motkandidat professor Sven Johansson med siffrorna 114 mot 75. Det var första gången i universitetets historia en rektor, som ställt upp till omval, fallit igenom.

I en kommentar till valresultatet förklarade professor Stjernquist att orsakerna var politiska. Han hade utan tvivel rätt, fast kanske på ett annat sätt än han avsåg. Under sin tid som universitetsrektor har Per Stjernquist i en utsträckning, som dessbättre är ovanlig för att inte säga enastående i Sveriges akademiska hävder nonchalerat de krav på en opartisk och opolitisk hållning, vilka av gammalt och med allt fog brukat ställas på en innehavare av detta ansvarsfulla ämbete. Gång på gång har han engagerat sig i skarpt kontroversiella politiska ståndpunktstaganden. Han hade inte

mycket mer än hunnit utnännas till rektor förrän han i en kommunistdominerad tidskrift uppmanade lärarna vid Lunds universitet att bidra till en studentinsamling till förmån för den kommunistiska diktaturregimen i Hanoi. Därefter har han inte försummat något tillfälle att aktivt eller passivt stödja de vänster-radikala kretsarna inom universitetet. Pinsam uppmärksamhet väckte inte minst att han vid ett symposium om universitet och näringsliv tillät vänsterextremistiska element att sabotera förhandlingarna. Den andliga frihet, som är den akademiska undervisningens och forskningens själva livsluft, har under Per Stjernquists rektorat inte på ett tillfredsställande sätt hägnats vid universitetet i Lund. Valet av professor Johansson till rektor måste följaktligen betraktas som en sund reaktion mot förhållanden, som blivit oacceptabla.

När professor Stjernquist beklagade sig över att valet var politiserat, verkar det närmast komiskt med tanke på hur han själv politiserat sin ämbetsutövning och när han sedan vägrade att ta emot den traditionella studentuppvakningen 1 maj, resp att återgå till juridiska fakulteten tyder det på att han är en dålig förlorare.

JAG HAR GLÄDJEN MEDDELA BOLAGSTÄMMAN
ATT FÖRFARANDE GÅR INGA AV
VÅRA FÖRETAG MED VINST!

Gully!

Bolagsstämma